

FELSEFİ TEMELLİ MÜZİK EĞİTİMİNİN GEREKLİĞİ*

Tarkan YAZICI**

Özet

Bir eğitim programının başarısı, öğrencinin edindiği bilgileri ne ölçüde kullanabildiği, üretebildiği, toplumu ne şekilde yönlendirebildiği ile ilgilidir. Müzik eğitim programının hedefi de felsefi temelli düşünebilen, sorgulayabilen bireyler yetiştirebilmek olmalıdır. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında, felsefe dersine yer verilmemesi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmanın amacı, müzik eğitimi ile felsefe arasındaki ilişkiyi incelemek ve felsefi temelli müzik eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktır. Eğitim bilimleri alanındaki hızlı gelişmeler göz önüne alındığında, araştırmanın konusu ile ilgili yapılmış çalışmaların az olması, araştırmanın önemini arttırmaktadır. Araştırmada, literatür taraması yapılmış, araştırma konusu ile ilgili kitaplar, makaleler, sempozyum bildirileri, yayınlar, tezler incelenmiş ve elde edilen veriler neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

YÖK'ün felsefe dersini müzik öğretmenliği bölümlerinin dışında tutmasıyla, müzik eğitim sistemindeki sorunlardan biri, felsefenin etkili biçimde kullanılmayışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun sonucunda, felsefi temeli olmayan bir müzik öğretmeni; eleştirel düşünebilen, problem çözebilen, yaratıcı ve yansıtıcı düşünebilen bireyler yetiştirememektedir. Dolayısıyla, doğru temelde kültürel ve sanatsal kazanımlar elde edilememektedir.

Anahtar Sözcükler: Müzik, Müzik Eğitimi, Felsefe

Giriş

Yunanca Philosophia teriminden kaynaklanan felsefe; “philla” sevgi; “sophia” bilgelik anlamındaki iki sözcüğün birleşiminden oluşmuştur (Tozlu, 2006, 42). Mitos, din ve şiirden doğan felsefe; zamanla içinde taşıdığı bu unsurlardan arınmış; bilimsel ve özgür düşünmenin temellerini atarak gelişmiş, gerçeği bütünüyle açıklamaya çalışmıştır (Sönmez, 2005, 1).

Platon'un; “felsefe yapmak ölmeye hazırlanmaktır” (Aktaran: Hadot, 2012, 210) ifadesinin yanı sıra Kant “insanın kendisini haklı çıkarmak iddiasında bir zihinsel etkinlik biçimi”, Aristoteles “varlık bakımından varlığın ilmi”, Russell “teoloji ile bilim arasında bir şey,... iki tarafın da saldırısına açık tarafsız bir bölge”, Sokrates “bir sorgulama” biçiminde felsefeye farklı anlamlar yüklemişlerdir (Aktaran: Tozlu, 2006, 43).

* (02-04 Ekim 2013; Uluslararası Öğretmen Eğitiminde Öğrenmeye Yeni Bakış Açılımları-IPALTE'13 Kongresinde sunulmuştur)

** Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Diyarbakır

İnsanın açıklayamadığı, anlayamadığı durumlarda duyduğu hayret, onu düşünme, araştırma ve bilme zorunluluğuna iter. Deneyimlerle elde ettiği bilgilerden şüphe duymak, hiçbir şeyi doğrudan kabul etmemek, insanı eleştirerek düşünmeye yönlendirir. Bunun sonucunda da insan düşünmeye ve araştırmaya başlar. Böylece felsefe hayatı, dünyayı, evreni anlama ve aydınlatma çabasıyla doğarak gelişimine devam eder.

İnsan, artık kendisi ile ilgili sorduğu sorular hakkında düşünmeye başlamıştır. Din ile geleneğin verdiği yanıtla yetinmeyerek kendi aklı ile bilmek ve anlamak istemektedir. Bunun sonucunda da, eleştirel bir tutum sergilemeye, her şeye gözü kapalı inanmamaya ve kendi doğrusunu keşfetmeye çalışmaktadır. İ.Ö. 6. yüzyılda Yunan kültürü, böyle bir durum ile karşı karşıya gelmiştir. Artık Yunanlılar için kutusal gelenek çağı kapanmaya başlamıştı. Din ve geleneğin çizdiği dünya görüşü sarıslmış, bunun yerini insanın kendi aklı ve kendi görgüleriyle kurmaya çalıştığı, bilime dayanmak isteyen bir tasarım almaya başlamıştı. İşte felsefenin adını da, kendisini de 6. yüzyılın Yunan kültüründeki bu gelişmeye borçluyuz (Gökberk, 1980, 11-12).

Felsefenin, mevcut bilgi üzerine sorgulaması, araştırması, eleştirmesi tek başına amaç olmamıştır. Sadece, asıl amaca yönelik yardımcı yöntemler olmuştur. Felsefeci, günlük magazin yorumculuğuna yeltenmeksizin, içinde yaşadığı çağa ve topluma, kamuoyunu yakından ilgilendiren olaylara karşı duyarlı olmak zorundadır. Bu çerçevede felsefe; sosyal adalet ve eşitlik, özgürlük ve bireysellik, iyi ve başarılı bir yaşam gibi konularda temel taslaklar ortaya koyabilmektedir ve koymalıdır da (Çilingir, 2003, 22-23). Çünkü demokrasinin yaygınlaşması ve giderek bireylerde bir yaşam tarzına dönüşmesi, felsefenin önemini daha da arttırmaktadır (Solak, 2006, 12).

Felsefe, olgulara ve olaylara çok yönlü bakmayı sağlar. Felsefi düşünce, insanın deneyim yoluyla ulaştığı her türlü bilgiyi, eleştirerek aklın süzgecinden geçirmesine sebep olur. Bu özelliği ile felsefe her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yaşanan problemlere ve bu problemlerin çözümüne yardımcı olacaktır.

Çünkü eğitim miras bırakılan bir şey değil, insanın kendisinin kazandığı bir şeydir. Eğitim, bir ailenin kendisine miras kalmış toplumsal konumunun bir sembolü değil, toplumsal yükselişin, bilgi aracılığıyla kendini özgürleştirmenin bir aracı ve sembolüdür (Popper, 2005, 126).

1. 1. Felsefe ve Eğitim İlişkisi

Günümüzde “eğitim” ve “felsefe” yeni yeni ilişkilendirilmeye çalışılsa da, bu ilişki çok eskiden beri süregelmektedir. Çünkü tarih boyunca insan, kendisi ve yaşadığı toplumun mutluluğu için eğitilmiştir. Bu da; eğitimin daha derinlemesine incelenmesini, sorgulanmasını gerektirmiştir.

Eğitimciler ve eğitimi yönetenler, özellikle eğitim konularını felsefi boyutta ele almalı, sorgulayan anlayışlar kazandırmalıdır. Dünyada her dakikada ortalama altı bilimsel buluşun yapıldığı bu çağda, ilerlememize olanak verecek yöntemlerden uzak durmamız, hem kendi yararlarımızı, hem de gelecek nesillere bir ihanettir. Felsefeye

karşı bir tutum sergilemekle bilgiye, bilime, insana karşı olmanın hiçbir farkı yoktur (Solak, 2006, 1).

Çağdaş eğitimde felsefi anlayış tüm alanların bilgisini kullanmada oldukça yararlıdır. Çünkü bilimler arasındaki bağlar, felsefe sayesinde anlaşılır. Özellikle üniversiteler, bilgi edinilen yerler olmaktan çok bilginin kullanıldığı, bilginin nasıl kullanılacağına öğretildiği yerler olmalıdır. Bilginin nasıl kullanılacağı bir yorum meselesidir ve bu noktada felsefe işimizi kolaylaştıracak tek araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Solak, 2006, 11).

Her dönemde farklı bakış açılarına ve tanımlara sahip olmuş olan eğitimin temel görevi; geçmişi, şimdiyi ve geleceği algılayabilen, yorumlayabilen, yaşadığı topluma uyum sağlayabilen, farklı kültürleri anlayabilen ve problem çözebilen bireylerin yetiştirilmesinin sağlanmasıdır (Topalak ve Yazıcı, 2014, 115).

Ancak toplumlar, kendilerine uygun insanı kendilerine özgü eğitim süreçlerinde yetiştirmektedirler. Bu nedenle, bireyi tesadüflere ve kültürlenimin etkilerine açık bırakmamışlardır. Toplumlar, eğitim sürecinin amaçlarını ve içeriğini kendi kontrolleri ve amaçları doğrultusunda belirlemişlerdir (Fidan, 2012, 6). Bu sorun ile ilgili olarak Duruhan (2006, 264) eğitimin amacının her devirde cemiyete bağlı olarak oluştuğunu ve cemiyetteki dini, ahlaki değerler değiştikçe bunlara bağlı olarak eğitim ideallerinin de değiştiğini; Türkoğlu da (1983, 4) her ülkenin, yönetildiği siyasal rejimin amaçlarına uygun bir eğitim sistemini geliştirdiğini ve uyguladığını belirtmektedir.

Read'e göre (1943) eğitim sistemimizin hatası, "ayrı bölümler ve bozulamayan cepheleler" kurma alışkanlığıdır. Bu nedenle eğitim sisteminde gerçek bir reform yapılamamaktadır. Pek çok düşünür, eğitim sistemini eleştirmiştir, ancak iş uygulama için gerekli önerilere gelince felsefecilerden yararlanılmamıştır (Aktaran: San,1979, 11).

Oysa bireyler eğitim aracılığıyla yeteneklerinin, hayal güçlerinin, kendilerinin farkına varabilecek ve bu güçlerini toplum yararına etkin biçimde kullanabileceklerdir. Bu nedenle eğitim sorunlarının çözümlenmesinde öğretim programları önem kazanmaktadır.

Dolayısıyla, bir öğretim programının içeriği; çağdaş bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgilere ters düşmemeli, yok saymamalıdır (Sönmez, 2011, 60). Eğitimci Vexliard da öğretimin görevi ve işlevinin; "bilgi vermek" ve "yeni gerçekleri bulmak" olması gerektiğini vurgulamıştır (Aktaran: San, 1979, 6). Çünkü eğitimin kazandırabileceği en üst düzeyde canlılığa, duyarlılığa ve zekâya sahip bireylerden oluşan bir toplum şimdiye kadar olanlardan çok farklı olacaktır (Russell, 2006, 64).

Eğitimde "kime, neyi, nasıl, ne zaman, niçin, nerede verileceği" gündeme geldiğinde felsefe devreye girmektedir. Çünkü felsefi düşünce değiştikçe, hedef davranışlar, içerik, eğitim ve sınama durumları da değişmektedir (Sönmez, 2011, 25).

Eğitim ve amacı nedir? Kimler eğitilmelidir? İnsanlara ne ya da neler; niçin, nasıl öğretilmelidir? Eğitimde önemli olan, insanların para kazanmalarını sağlayacak bilgi ve becerilerin kazandırılması mıdır yoksa kişiliklerinin, bireyselliklerinin, zevk-

lerinin geliştirilmesi midir? Eğitim, geleneksel değerlerde mi olmalıdır yoksa yaratıcı, yenileyici, icatçı mı olmalıdır (Arslan, 2001, 247)?

Eğitim ile felsefe arasında sıkı bir ilişki vardır. Her bir öğrenciye, önceden belirlenen istendik davranışlar kazandırılmaya çalışılan eğitim durumunda felsefe, kişiye kazandırılacak davranışların niteliğine göre eğitim durumunu düzenleyebilmektedir. Felsefeyle eğitim arasındaki diğer bir ilişki de akıl yürütmedir. Her felsefi sistemin temel aldığı en az bir akıl yürütme, insanın doğruyu bulup kullanmasında etkili bir araç olmaktadır. Bu bağlamda, akıl yürütme yollarının değişmesi, eğitim durumlarının da değişmesine neden olmaktadır (Sönmez, 2005, 46-49).

Ayrıca, felsefe diğer bilgi alanlarından farklı olarak şu üç özelliğe sahiptir:

1. Diğer bilgilerin anası olma özelliği,
2. Diğer bilgi alanlarının verilerinden yararlanma özelliği,
3. Diğer bilgi alanlarınca ortaya konan verileri sorgulama özelliği (Solak, 2006, 22). Bu özellikleri ile felsefe; öğrenciye bilgiyi bulup çıkarma, anlama, kullanma ve yeniden üretip yaratma becerisi kazandırmaktadır (Sönmez, 2006, 133).

Felsefe; eğitime yön veren bir disiplindir. Çünkü eğitimde uygulama değeri olmayan bir fikir ve düşünce sistemi fazla anlam taşımamaktadır. Bu yönü ile felsefe, eğitim uygulamalarını sürekli eleştirici bir yaklaşımla değerlendirmeli, uygulamaların dayandığı teorik temelleri incelemeli ve toplumun, kültürün, insanın niteliği ile tutarlı eğitim teorileri ortaya koymalıdır. Bunlar felsefenin en önemli işlevleridir (Fidan ve Erden, 1998, 96-97).

Buraya kadar yapılan açıklamalara ve temellendirmelere dayanarak, felsefenin eğitimdeki işlevleri şu maddeler altında toplanabilir:

- Eğitimin genel sorunlarını inceler, yorumlar ve değerlendirir.
- Eğitimdeki gerçek, doğru, iyi ve güzeli aramaya çalışır.
- Eğitimde karşılaşılan sorunların çözülmesi için ileri sürülen görüşlerin gerçeğe uygunluğu, işlerliği, doğruluğu üzerinde çalışırken, eğitimin bütünlüğünü ve öteki alanlarla ilişkisini dikkate alır.
- Eğitim bilimlerinin bulgularının, nasıl uygulanacağını açıklığa kavuşturmak için yorumlar yapar.
- Eğitime yeni amaçlar yükler.
- Eğitime ilişkin ilkeler, görüşler ve kuramlar önerir (Başaran, 1998, 154).

Sonuç olarak eğitim, felsefenin uygulama alanıdır. Eğitim yeni ve bilimsel bilgileri sunarak felsefenin gelişimini, yeni felsefe alanlarının oluşmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, felsefeyle eğitim arasında tutarlı bir bağ vardır. Bu özellik sürekli göz önünde bulundurulmalı, gereği gibi yerinde ve zamanında kullanılmalıdır. Böyle bir tutum hem felsefenin, hem de eğitimin daha tutarlı olmasını, etkili ve verimli olarak gelişmesini sağlayacaktır (Sönmez, 2005, 56).

Sağlıklı bir demokrasi için de düşünebilen ve bütünü gören çoğunluk, vazgeçilmez bir ön-koşuldur. Kamuoyu, ancak düşünebilen, okuduğunu ve dinlediğini anlayabilen, olayları kendi bakış açılarına göre değerlendirebilen bireylerce oluşturulduğundan, halkın görüşlerini yansıtır. Bu beceriye sahip bireylerin azınlıkta olduğu yerlerde kamuoyu halk tarafından şekillenemez. Olayları kendi başına değerlendiremeyen, satır aralarını okuyamayan, çıkarımları irdeleyemeyen ve ulaştığı sonuçları değerlendiremeyen bireylerin çoğunlukta olduğu bir toplumda, gerçek kamuoyundan bahsedilemez. Bu bağlamda; demokrasinin yerleşmesi ile eğitim düzeyi arasında çok sıkı bir bağ bulunmaktadır. Eğitim düzeyinin yüksek olduğu bir toplumda demokratik olmayan uygulamalar sürdürülemez. Demokrasi, ancak kendi kendine karar verebilen, olayları değerlendirebilen, düşünebilen ve problem çözebilen insanlar ile yaşayabilir (Özden, 2011, 141).

1. 2. Felsefe ve Müzik Eğitimi İlişkisi

Müziğe felsefenin bakış açısından bakabiliriz. Çünkü müzik, herkesin âşık olduğu evrensel güzelliğin, dünyadaki farklı yansımaları arasındaki bağı sağlayan bütün sanatların ortak dilidir (Khan, 2001, 14). Müzik, bütün sanatlar içinde yapısı gereği insan duygusunu avucunun içine alabilen, fiziksel olarak insanı büyüleyen ve insan aklının üzerinde büyük bir güç kurabilen sanattır (Lasserre, 2007, 9).

Dolayısıyla genel olarak felsefeden ne iyilik bekliyorsak müzik eğitimi için de felsefeden aynı iyiliği bekleyebiliriz. Cicero; “Felsefe ruhun gerçek hekimliğidir” diyordu. Felsefenin iyileştirici bir özelliği varsa onu müzik eğitimi için de bir iyileştirici olarak düşünebiliriz. Felsefenin penceresi ne kadar genişse müzik eğitiminin penceresi de o kadar geniş olacaktır. Çünkü düşünemeyen, sorgulamayan, bilinçsiz bir eğitmen ne yaptığını bilmeyecek ve he zaman bir şeyleri denk getirme telaşı içinde olacaktır (Aktaran: Timuçin, 2005, 21-31). Oysa müzik eğitimi soluk alma gibi bir ritmi, konuşma gibi anlatımsal öğeleri bulunan; algılama, düşünme, imgeleme ve bedensel eylemin de katıldığı etkin bir süreçtir (San, 1979, 1).

Düşünceye yönelmemizi ve bilgiye ulaşabilmemizi felsefe sağlamaktadır. Önemli olan bize aktarılanları bilmek değil; araştırarak, şüphe duyarak, yaratıcı problemler çözerek bilgiye ulaşabilmektir.

Schumacher (1990) bilimin, felsefenin, medeniyetin ve düşüncenin; insanlığın anlamak, düzeltmek, idare etmek, diriltmek, düzenlemek ve tamamlamak amacıyla harcadığı doğru/yanlış çabaların ürünü olduğunu belirtmiştir (Aktaran: Akdemir, 2004, 56).

Bilimde profesyonel bir disiplinin sürdürülmesi için herkesin standart bir terminoloji ve standart matematik işlemlerini kullanarak, ortak bir biçimde kendi dünyalarını kurabilecekleri bir akademiye sahip olmaları yeterlidir. Ancak müzik eğitiminde insanın kendi sesini bulması çok daha önemlidir ve bu sebeple de terminolojiler, dünya kurma yolları değişmektedir (Baggini ve Strangroom, 2011, 117-118).

Bu noktada felsefe, derin bir düşünme işi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü deneyimlerimizle elde ettiğimiz bilgilerin hiçbiri bize düşünme yeteneği kazandıramaz. Felsefe ise bu bilgiler üzerine düşünmemizi ve sorgulamamızı sağlamaktadır. Felsefeden yoksun olmak, temel özelliğimiz olan düşünmekten ve anlamaktan yoksun olmak demektir. Dolayısıyla felsefe ile müzik, insan varlığından ayrılamayan iki ana unsurdur. Çünkü felsefe sorulara evrensel cevaplar ararken, müzik de bu cevaplara yön vermektedir.

Karolyi'ye göre (1996) müzik eğitimi hem bir sanattır, hem bir bilimdir. Hem duygusal olarak algılanabilmeli, hem de akıl ile kavranabilmelidir. Herhangi bir sanat ya da bilim dalındaki gibi müzik eğitiminde de, bilgiye ve ustalığa giden yolda "kestirmeler" yoktur (Aktaran: Baştuğ, 1999, 20). Rameau'un (1722) dediği gibi; "Müzik sabit kuralları olması gereken bir bilimdir; bu kurallar açık bir ilkedden türemelidir" (Aktaran: Fubini, 2003, 101).

Müzik eğitimi hem öğrenme sürecini, hem de gelişim sürecini kapsamaktadır. Duygu ve düşünce ile arasında ayrılmaz bir bağ bulunması nedeniyle de insanın bu iki yönün gelişimini sağlamaktadır (Yazıcı, 2013).

Felsefe, müzik eğitimcisinin bilişsel alt yapısını destekleyici bir işgörüye sahiptir. Bu nedenle felsefeden uzak bir müzik eğitimi düşünülemez çünkü müzik, estetiği var olan eserlerin içerik ve yapısına yönelik güzeli arama ve oluşturma çabasıdır. Eğitim sürecinde edindiğimiz bilgiler doğrultusunda, giderek formalleşen müzik bilgi ve beğenimiz, toplumsal aidiyetimizin dışavurumunda önemli bir simgeye dönüşmektedir (Yıldırım ve Koç, 2011, 26-27).

Müzik eğitimi genel eğitimin bütünleştirici bir bileşeni ve tinsel eğitimin temelidir (San, 1979, 3). Bu bağlamda, bir eğitim programının başarısı, yetişen öğrencinin edindiği bilgileri ne ölçüde kullanabildiği, üretebildiği, toplumu ne şekilde yönlendirebildiği ile ilgilidir. Eğitim programının hedefi de felsefi temelli problem çözebilen, düşünebilen, sorgulayabilen bireyler yetiştirebilmektir.

Felsefi temelli bir müzik eğitimi aracılığıyla öğrencinin entelektüel, ahlaki ve duygusal sorumluluğu gelişecektir. Ayrıca sorgulamanın olmadığı ezber öğretimi kabul etmeyerek, soru soran, merak eden, yaratıcı problem çözen, çok yönlü düşünen bir birey olacaktır.

Ancak felsefi düşünebilen müzik öğretmenlerinin yetişmemesi, müzik eğitimi açısından önemli bir sorundur (San, 2008, 24). Çünkü öğrencinin, eleştirmesini, düşünmesini, sorgulamasını, bilgiye ulaşmasını ve bilgiyi tartışmasız kabul etmemesini öğretmen sağlayacaktır.

Bertocci de (1956) eğitimcilerin felsefeci, felsefecilerin de eğitimci olmadan; hem felsefe yapma, hem de eğitime işini sürdüremeyeceklerini belirtmiştir. Bunun için de, müzik öğretmenlerinin felsefi bir anlayışa ulaşması gerekmektedir (Aktaran: Tozlu, 2006, 257).

Çünkü Kafadar'a göre (2000) insanın özünü oluşturan temel nitelik, soru sorması, bu sorular sonucunda evreni, toplumu ve kendisini incelemeye, anlamaya ve yorumlamaya çalışmasıdır. Bu düşünme yeteneği de doğrudan doğruya felsefe ile ilgilidir. Güler de (1999) felsefenin, toplumda insan ve insana bağlı değerlerin varlık nedeni üzerinde durduğunu ifade etmektedir. Düşünme becerisine sahip bir insanın müzik yaparak; doğada var olan sesleri anlamlı kıldığını, düşündürdüğünü, mesaj sunduğunu, harekete geçirdiğini, tepkili ve duyarlı olmayı sağladığını belirtmiştir. Tüm bunların sonucunda insan; bugüne bakışını eleştirecek ve yarını algılayışında ipuçları bulacaktır (Aktaran: Bektaş, 2006, 163). Yoksa birey bir eylemde bulunabilmek için ya nedensel bir akışa karşı gelip değerlere gözlerini kapatacak ya da kendini nedensel akışın sürüklenmesine bırakacaktır (Kuçaradi, 2009, 17).

Müzik öğretiminde, eserlerin sözlerine bağlı olarak ya da bestecilerce belirlenmiş/yönlendirilmiş öneriler uyarınca zaman zaman felsefi söylemlerin geçmesine rağmen, müzik eğitimi ve felsefe ile ilgili kuramsal çalışmalar yapılmamaktadır. Oysa dönemlere ve bestecilere göre yapılan bu öğrenme amaçlı yorumlamalarda, adı konulmamış olsa da felsefe yapılmaktadır (Yıldırım ve Koç, 2011, 8-9).

Bir toplumun kültürü, değişerek ve zenginleşerek, bir sonraki kuşağa eğitim yoluyla aktarılmaktadır. Toplumlar sürekli olarak ilerlemekte ve değişmekte olduğu için kültürün, bütün insanların ve ulusların ortak ürünü olmak zorunluluğu bulunmaktadır. Bu değişim sürecinde bir toplumun kendi öz kültürünü koruyarak evrensel bir niteliğe sahip olabilmesinde; müzik eğitiminin ve eğitimcilerinin önemli etkileri bulunmaktadır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, müzik eğitimi ile felsefe arasındaki ilişkiyi incelemek ve felsefi temelli müzik eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktır.

2. 1. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın problem cümlesi; "felsefi temelli müzik eğitimi gerekli midir?" şeklinde düzenlenmiştir.

3. Yöntem

3. 1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, model olarak nitel karakterli olup, veri toplama tekniği açısından doküman incelenmesi desenindedir ve asıl amaç, araştırılan konu ile ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Doküman incelenmesi; nitel araştırmalarda çalışılan problemle ilgili yazılı, görsel materyal ve malzemelerin araştırmaya dâhil edilmesidir. Bu tür çalışmalarda toplanan verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması, araştırma sonucunda ulaşılan sonuçların geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin önemli bir gösterge olmakla birlikte, daha sonra yapılacak içerik analizlerine de temel oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 48).

3. 2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler toplanmadan önce “Felsefe” ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taraması yapılarak, araştırmaya ait genel bir içerik belirlenmiştir. Dokümanların tek başına veri kaynağı olarak kullanıldığı araştırmalardan elde edilen verilerin analizi için dört aşamalı bir yol önerilmiştir. Birinci aşama tüm dokümanların bir bütün olarak analize konu olmasının mümkün olmadığı durumlarda veri seti içinden örneklem seçilmesi, ikinci aşama kategorilerin belirlenmesi, üçüncü aşama analiz biriminin saptanması ve son aşama elde edilen verilerin rapor edilmesidir (Cansız Aktaş, 2014, 365). Buna göre verilerin analizinde aşağıda verilen çerçeve kullanılmıştır:

1. Felsefenin tanımlanması,
2. Felsefe ve eğitim arasındaki ilişkinin incelenmesi,
3. Felsefe ve müzik eğitimi ilişkisinin incelenmesi,
4. Verilerin betimsel bir yaklaşımla rapor edilmesi.

3. 3. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda inandırıcılık kavramı, iç geçerlik; verilerin aktarılabilirliği dış geçerlik; verilerin tutarlılığının incelenmesi de güvenirliktir (Cansız Aktaş, 2014, 365-366). Bu nedenle elde edilen veriler, eleştirel bir yaklaşımla karşılaştırılarak net bir biçimde sorgulanmış, sunulmuş ve veriler, incelenen dokümanlardan alıntılar yapılarak betimlenmiştir.

4. Bulgular ve Yorum

4. 1. Eğitim kurumlarımızda felsefe dersinin yer alma durumu

- Gazi Eğitim Enstitüsünün genel mesleki programlarında “Felsefe” dersi yer almamakta, sadece 1931’de Pedagoji Bölümünün programında “Felsefe Tarihi” dersi olarak yer almaktadır.
- Felsefe dersi, ilk kez 1941’de Türkçe, tarih/coğrafya, matematik, fizik ve tabii ilimler ve pedagoji bölümlerinde yer almış ancak “Resim-iş”, “Beden Terbiyesi” ve “Müzik” bölümleri programlarında yer almamıştır.
- 1965 yılında Ankara Üniversitesine bağlı olarak kurulan eğitim fakültesinin programlarında “Eğitim Felsefesi” dersi yer almıştır.
- 1974-1975’den itibaren, ilköğretime öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan iki yıllık eğitim enstitülerinin programlarında ise felsefe dersi yer almazken, “Eğitim Felsefesi” dersi ancak seçmeli meslek dersi olarak programa girmiştir.
- 1989-1990’da öğrenim süresinin dört yıla çıkarıldığı bu kurumların prog-

ramlarında, genel kültür dersleri içinde “Felsefeye Giriş” dersi yer almıştır.

- Eğitim yüksekokullarının 1992’de eğitim fakültesine dönüştürülmesiyle birlikte, YÖK’ ün programı doğrultusunda “Felsefeye Giriş” dersi programlardan çıkartılmış, yerine “Eğitim Felsefesi” dersi almıştır (Bektaş: 2006, 165).
- 2007’den itibaren ise bazı müzik öğretmenliği bölümlerinde “Felsefe” dersleri, 1. ve 2. eğitim-öğretim dönemlerinde “Felsefeye Giriş” dersi adı altında yer almaktadır.

Müzik öğretmeninın kültürel ve sanatsal kalkınmadaki önemi tartışılmazdır. Bir toplumda müzik felsefesinin oluşturulması müzik öğretmenlerinin elindedir. Bu nedenle müzik öğretmenleri düşünebilmelidir ve düşünebilen öğrenciler yetiştirebilmelidir. Hatta bir müzik öğretmeni, toplumda felsefi geleneğinin oluşmasına da katkıda bulunabilmelidir. Doğru temelde kültürel ve sanatsal faaliyetler icra edebilmek, doğru hedefler görebilmek, felsefi temeli olan bir müzik öğretmeni ile mümkün olacaktır (Bektaş, 2006, 166).

Aksi takdirde eğitim, politik açıdan genellikle her söyleneni kabul eden bir halkı kontrol etmek isteyenlerce kısıtlanacaktır. Bu yüzdendir ki eğitim aynı zamanda farklı amaçlarla halka politik güç kazandırmanın bir aracı gibi de görülmüştür. Çocuklar hangi amaçla eğitilecek? Dinin ve devletin itaatkâr hizmetkârları olsunlar diye mi (Luther), iyi yurttaşlar olsunlar diye mi (Rousseau), erdemli bireyler olsunlar diye mi (Locke) yoksa mükemmeliyetin peşine düşsünler diye mi? (Moseley, 2012, 80).

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, felsefe dersinin müzik öğretmenliği bölümlerinde günümüze kadar kısmen yer verilmesi, ulusal müzik eğitim sistemimizdeki sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Felsefeye karşı bir tutumun sergilenmesi, bu bölümlerin bilgi edinilen yerler olmaktan çok bilginin kullanıldığı, bilginin nasıl kullanılacağıнын öğretildiği yerler olmasını engelleyebilmektedir. Bunun sonucunda ise müzik eğitimcisi problem çözebilen, eleştirel-yaratıcı-yansıtıcı düşünebilen bireyler yetiştirememekte dolayısıyla doğru temelde kültürel-sanatsal kazanımlar elde edilememektedir. Oysa felsefi düşünce değişikçe, hedef davranışlar, içerik, eğitim ve sınav durumları da değişmektedir.

Dolayısıyla, müzik eğitimi sürecimizin amaçları ve içeriği kişisel/siyasi kontroller ve amaçlar doğrultusunda belirlenmemeli, müzik öğretim programımızın içeriği çağdaş bilimsel-sanatsal-felsefi bilgilere ters düşmemeli ve yok saymamalı, eğitim sisteminde yapılacak reform uygulamalarında felsefecilerden ve felsefeden yararlanılmalıdır. Ayrıca felsefi düşünebilen müzik öğretmenlerinin/akademisyenlerinin yetişmesi sağlanmalı, müzik eğitimi ve felsefe ile ilgili farklı araştırmalar, kuramsal çalışmalar yapılmalı, felsefe dersleri müzik öğretmenliği bölümlerinde yer almalı, felsefe yapmaya uygun “kültür ortamları” sağlanmalı ve felsefe bir tehlike olarak görülmemelidir.

Kaynakça

- AKDEMİR, Müslim (2004). "Felsefi Düşünme Ya da Düşünmeyi Öğrenme". *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 10, ss. 44-59.
- ARSLAN, Ahmet (2001). **Felsefeye Giriş**, Vadi Yayınları, Ankara.
- BAGGINI, Julian ve STRANGROOM, Jeremy (2011). **Biraz Felsefe Herkese İyi Gelir**, Nemesis Kitap, İstanbul.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem (1988). **Eğitime Giriş**, Umut Yayınları, Ankara.
- BAŞTUĞ ŞEN, Seba (1999). **Piyano Tekniğinin Biyomekanik Temeli**. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- BEKTAŞ, T. (2006). "Müzik Öğretmeninde Felsefenin Yokluğu", **Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu**, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- CANSIZ AKTAŞ, Meral (2014). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. (Ed: M. Metin). *Nitel Veri Toplama Araçları* (ss. 337-371), Pegem Akademi, Ankara.
- ÇİLİNGİR, Lokman (2003). **Niçin Felsefe?** Elis Yayınları, Ankara.
- DURUHAN, Kemal (2006). **Felsefe ve Eğitim**. (Ed: A. Solak). *Türk Düşünürleri ve Eğitim Felsefeleri* (ss. 263-301), Hegem Yayınları, Ankara.
- FİDAN, Nurettin ve ERDEN, Münire (1998). **Eğitime Giriş**. Alkım Yayınları, İstanbul.
- FİDAN, Nurettin (2012). **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Pegem Akademi, Ankara.
- FUBINI, Enrico (2003). **Müzikte Estetik**. Dost Kitabevi, Ankara.
- GÖKBERK, Macit (1980). **Felsefe Tarihi**. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- HADOT, Pierre (2012). **Yaşam İçin Felsefe**. Pinhan Yayıncılık, İstanbul.
- KHAN, Sufi Inayat (2001). **Müzik: İnsan ve Evren Arasındaki Köprü**. Arıtan Yayınevi, İstanbul.
- KUÇURADI, İonna (2009). **Sanata Felsefeyle Bakmak**. TFK Yayınları, Ankara.
- LASSERRE, Pierre (2007). **Nietzsche'nin Müzik Üzerine Düşünceleri**. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- MOSELEY, Alexander (2012). **A'dan Z'ye Felsefe**. Ntv Yayınları, İstanbul.
- ÖZDEN, Yüksel (2011). **Öğrenme ve Öğretme**. Pegem Akademi, Ankara.
- POPPER, Karl Raimund (2005). **Hayat Problem Çözmektir: Bilgi, Tarih ve Politika Üzerine**. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- RUSSELL, Bertrand (2006). **Eğitim Üzerine: Özellikle Okul Öncesi Dönemde**. İlya Yayınları, İzmir.
- SAN, İnci (1979). **Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık**. Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.
- SAN, İnci (2008). **Sanat ve Eğitim: Yaratıcılık Temel Sanat Kuramları Sanat Eleştirisi Yaklaşımları**. Ütopya Yayınları, Ankara.
- SOLAK, Adem (2006). **Felsefe ve Eğitim**. (Ed: A. Solak). *Felsefe ve Toplum* (ss. 1-37), Hegem Yayınları, Ankara.
- SÖNMEZ, Veysel (2005). **Eğitim Felsefesi**. Anı Yayıncılık, Ankara.

◆ Tarkan Yazıcı

- SÖNMEZ, Veysel (2006). **Felsefe ve Eğitim**. (Ed: A. Solak). *Eğitim Durumları* (ss. 124-143), Hegem Yayınları, Ankara.
- SÖNMEZ, Veysel (2011). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Anı Yayıncılık, Ankara.
- TİMUÇİN, Afşar (2005). **Estetik Bakış**. Bulut Yayınları, İstanbul.
- TOPALAK İZGİ, Şefika ve YAZICI, Tarkan (2014). "Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi". *JOUCER*, S. 2 (3), ss. 114-135.
- TOZLU, Necmettin (2006). **Felsefe ve Eğitim**. (Ed: A. Solak). *Felsefe ve Sosyal Bilimler* (ss. 41-45). Hegem Yayınları, Ankara.
- TÜRKOĞLU, Adil (1983). **Fransa, İsveç ve Romanya Eğitim Sistemleri: "Karşılaştırmalı Bir Araştırma"**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara.
- YAZICI, T. (2013). "Problem Çözme Becerisinin Müzik Eğitimine Etkisi", **VI. Ulusal Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi**, KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon.
- YILDIRIM, Vural ve KOÇ, Tarkan (2011). **Müzik Felsefesine Giriş**. Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2011). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

THE NECESSITY OF PHILOSOPHY BASED MUSIC EDUCATION*

Tarkan YAZICI**

Abstract

The success of a training program is all about how the knowledge is used by the students that they obtained, how productive they are and their ability of leading the society. The goal of music education program needs to be based on creating a generation of philosophical thinkers and evaluators. The biggest problem that we face today is the lack of philosophy classes in the music teacher training institutions' curriculums. The purpose of this study is to examine the relationship between philosophy and music education and to reveal the necessity of music education. Given the rapid advances in the field of educational sciences, the rarity of the research studies conducted on the subject increases the importance of research. In research, literalistic review has been done, related books, articles, symposium conferences, publications, theses examined and the following conclusions have been reached as a result of the data obtained.

YÖK's neglect of philosophy classes in the music education, brings us face to face with the problems of inability to use philosophy effectively. As a result, music teachers lacking proper philosophy expertise are unable to teach their students critical thinking, problem solving skills, creative and reflective thinking. Therefore, the true basis of cultural and artistic achievements can not be obtained.

Keywords: Music, Music Education, Philosophy

* (It was presented in International Perspectives on New Aspects of Learning in Teacher Education-IPALTE'13 Conference in 02-04 October 2013)

** Dicle University State Conservatory, Diyarbakır